

TARIM İŞLETMELERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (TİGEM)

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM)

TİGEM, ülkemiz tarım sektörünün en önemli girdilerinden olan sertifikalı tohumluk ve damızlık gibi ana materyallerin üretim ve dağıtımını ana ekseninde faaliyet gösteren bir İktisadi Devlet Teşekkülüdür.

TİGEM VARLIKLARI

Personel	1.089 memur, 2.648 işçi ve 1.621* taşeron işçisi
Arazi	3.720.448 da
İşletme: 37 adet	a) TİGEM Kullanımında Olan: 22 adet
	b) Kiralamada Olan : 13 adet (<i>bir işletme kısmi</i>)
	c) İştirak : 2 adet
Sığır	Ana 9.000 baş Toplam 19.099 baş
Koyun	Ana 47.909 baş Toplam 129.255 baş
At	Ana 378 baş Toplam 1.104 baş

* 2012 yılı Ocak ayında hizmet alımı yoluyla taşeronlarca çalıştırılan ortalama personel sayısını kapsar.

TİGEM İŞLETMELERİ VE ARAZİ VARLIĞI

	İşletme Sayısı	Arazi Miktarı (da)	Oran (%)
TİGEM'in Kullandığı	22	3.432.202	92,25
Kiraya Verilen	13	198.824	5,34
Kiraya Verilen (İştirak)	2	89.243	2,40
TOPLAM	36	3.720.269	100,0

BİTKİSEL ÜRETİM FAALİYETLERİ

❑ TİGEM; kullanımında bulunan ülkemizin değişik coğrafi bölgelerine dağılmış 22 işletmesinde bitkisel üretim yapmaktadır. Bu işletmelerinde ağırlıklı olarak buğday (31 çeşit), arpa (8 çeşit), tritikale (2 çeşit), yulaf (2 çeşit), dane mısır (1 çeşit), mercimek (1 çeşit), nohut (4 çeşit), çeltik (2 çeşit), soya (4 çeşit) ve aspir (2 çeşit) gibi bitkilerin tohumluk üretimini yapmaktadır. Ayrıca; yem bitkilerinden yonca (3 çeşit), fiğ (7 çeşit) ve korunga (2 çeşit) tohumluğunu üretmektedir.

❑ Dalaman ve Boztepe İşletmelerinde narenciye, Ceylanpınar İşletmesinde antepfıstığı, Sultansuyu İşletmesinde kayısı üretimleri ile fidan üretimleri yapılmaktadır.

❑ 2011 yılı içerisinde toplam 152.900 ton buğday, 21.418 ton arpa, 664 ton tritikale olmak üzere 174.982 ton hububat, 18 ton hibrit mısır, 87 ton kompozit mısır, 172 ton çeltik, 205 ton yonca, 865 ton fiğ ve 245 ton korunga sertifikalı tohumluklarının dağıtımı yapılmıştır. Dağıtımlara 2012 yılında da devam edilmektedir.

❑ Ayrıca, bütünleşik sulu tarım arazilerine ihtiyaç duyan özel sektör tohumculuk firmaları ile her yıl ortalama 40 Bin dekar arazide değişik bitki türlerinin tohum ve mahsul üretimleri gerçekleştirilmektedir.

Sertifikalı Tohumluk Dağıtımları

TİGEM'in 2005-2010 Yılları Arasında Sertifikalı Tohumluk Dağıtımları (Ton)										
YIL	Serin iklim Tahılları				Sıcak İklim Tahılları		Yem Bitkileri			
	Buğday	Arpa	Tritikale	Toplam	Mısır	Çeltik	Yonca	Fiğ	Korunga	Toplam
2005	151.721	16.783	567	169.071	538	295	140	1.551	772	2.463
2006	165.337	19.136	688	185.161	395	442	112	2.055	1.024	3.191
2007	117.080	13.938	667	131.685	277	224	146	1.392	403	1.941
2008	85.359	10.773	552	96.684	271	648	142	941	227	1.310
2009	104.778	15.894	508	121.180	168	399	128	893	277	1.298
2010	156.925	16.795	1.055	174.775	84	514	264	1.875	503	2.642
2011	152.900	21.418	664	174.982	107	174	245	1.009	270	1.524
2012	85	33	0	118	0	0	45	1	69	115

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü

Strateji Geliştirme Başkanlığı/Stratejik Yönetim Dairesi

HAYVANCILIK FAALİYETLERİ

Sığır Yetiştiriciliği;

- TİGEM, 16 işletmede 5 ırk (Holstein, Esmer, Limousin, Simmental ve Jersey) ile 9.000 baş ana kadro olmak üzere toplam 19.099 baş damızlık hayvan varlığı ile sığircılık faaliyetlerini sürdürmektedir.
- Hayvancılık ihtisas işletmesine dönüştürülmesi programlanan 6 işletmede 2010 yılında modern hayvancılık üniteleri kurularak hizmete açılmış, diğer işletmeler için ise yatırımların 2015 yılı sonu itibariyle bitirilmesi hedeflenmiştir. Bu yatırımlar sonucunda hayvancılık ana kadrosunun barınak kapasitesi 8 Bin baştan 38 Bin başa çıkarılmış olacaktır.
- Yıllardır TİGEM İşletmelerinde yetiştiriciliği yapılan hayvanlar buldukları bölgelere çok iyi bir şekilde adapte olmuş, yapılan seleksiyonlarda sığırlarda önemli bir genetik ilerleme sağlanmıştır.
- Yetiştirme şartlarının iyileştirilmesi ve genetik ilerleme sayesinde, 305 günlük laktasyon süt verimine göre Siyah Alaca ırkında 7.059 kg, Esmer ırkında ise 5.639 kg ortalama süt verimine ulaşılmıştır.
- Yetiştiricilerden gelen damızlık sığır taleplerinin karşılanması için 2010 yılında genetik vasıfları yüksek damızlık sığır ithalatı çalışmalarına başlandı. Bu çerçevede, 2010 yılı içerisinde 6.288 baş ve 2011 yılı içerisinde 15.561 baş olmak üzere 2 yılda toplam 21.849 baş damızlık sığır dağıtımı gerçekleştirilmiştir.

Koyun Yetiştiriciliği;

- Koyunculukta, Ülkemizin en büyük ıslahçı kuruluşu olan TİGEM, 9 işletmede 5 yerli ve 5 melez olmak üzere 10 ırk ve toplam 129.255 baş ile yetiştiricilik faaliyetini sürdürmektedir.
- Bir işletmede (Anadolu TİM) Ankara tiftik keçisi yetiştirilmektedir.
- Ceylanpınar Tarım İşletmesinde Dünyanın en büyük İvesi koyun popülasyonu bulunmakta olup, İvesi ırkı elit sürülerinde ortalama süt verimi 350 kg/baş civarındadır.
- Melez koyun ırkları, üniversiteler ile müştereken ıslah edilmiştir (Acıpayam, Türktahirova, Bafra, Malya, Polatlı).
- 2011 yılında toplam 15.050 baş damızlık koyun dağıtımı gerçekleştirilmiştir.

Safkan Arap Atı Yetiştiriciliği;

- Osmanlının kuruluşu ile Çiftlikat-ı Hümayun adı altında başlayan atçılık faaliyetleri, bugün yine aynı TİGEM bünyesindeki üç işletmede (Karacabey/BURSA, Sultansuyu/MALATYA, Anadolu/ESKİŞEHİR) devam etmektedir.
- Atçılık faaliyetleri toplam 1.104 baş hayvan varlığı ile sürdürülmektedir.

Gen Kaynakları;

Ülkemiz gen kaynaklarının korunmasına yönelik olarak;

- Kangal ve Akbaş köpek yetiştiriciliği 2 işletmede (Ulaş-SİVAS ve Karacabey-BURSA),
- Ceylan yetiştiriciliği Ceylanpınar (ŞANLIURFA) ve Altınova (KONYA) İşletmelerinde,
- Ankara Tiftik Keçisi yetiştiriciliği Anadolu Tarım İşletmesinde (ESKİŞEHİR), sürdürülmektedir.

TİGEM'in Hayvan Varlığı (1 Mart 2012 tarihi itibariyle)

Hayvan Cinsi	İşletme Sayısı	Ana Kadro (baş)	Toplam (baş)
Sığır	16	9.000	19.099
Koyun	9	47.909	129.255
At	3	378	1.104
Keçi	1	449	1.099
Köpek	2	79	228
Ceylan	2	122	227

Yıllar İtibariyle Damızlık Hayvan Dağıtımları (baş)

Hayvan Cinsi	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Sığır	1.801	3.942	2.861	2.107	3.047	6.288	15.561*	36
Koyun	5.480	5.839	7.713	5.496	16.411	24.586	15.050	0
Keçi		19			74	1	102	0
Köpek	239	212	121	135	147	150	217	0
Ceylan	85	4	59	55	94	66	53	0
At	202	299	295	277	245	232	250	0

* İthal sığır dağıtımları bu sayıya dahil edilmiştir.

UZUN SÜRELİ KİRALAMA ÇALIŞMALARI

Özel sektörle işbirliğine yönelik olarak, Yüksek Planlama Kurulu Kararları doğrultusunda verimli ve kârlı çalıştırılmayan, rehabilite edilmeleri yüksek maliyetli yatırım gerektiren TİGEM işletmelerinden 13 adedi uzun süreli olarak özel sektörün kullanımına verilmiştir.

Yürütülen kapsamlı çalışmalar neticesinde, tarımsal amaçlı projelere dayalı olarak; 2003–2011 yılları arasında 13 işletme tamamen (*Acıpayam, Alparslan, Altındere, Çiçekdağı, Gelemen, Gökçeada, Göle, Hafik, İnanlı, Kahramanmaraş, Kumkale, Turunçgiller*) 1 işletme (*Boztepe*) kısmen, 2 işletme ise (*Kazova, Bala*) iştirak olmak üzere 15 işletme uzun süreli (30 yıl) kiralama kapsamında özel sektör firmalarının kullanımına devredilmiştir.

Kiralanan işletmelerde;

- Termin programı içerisinde 255 milyon TL yatırım yapılması öngörülmüş,
- 1 Mart 2012 tarihi itibariyle toplam 438 milyon TL yatırım gerçekleşmiş,
- Kiralamalardan sonra TİGEM'in üretim miktarlarında azalma olmamış,
- Arazilerin etkin kullanımını neticesinde verimlerinde artış sağlanmıştır.

SÜRDÜRÜLEN ÖNEMLİ YATIRIM FAALİYETLERİ

1) Ceylanpınar Sulama Projesi;

- Üretimdeki verimlilik ve çeşitliliğin artırılması için öncelikle sulu tarım alanlarının artırılması gerektiğinden hareketle, arazi büyüklüğü, yeraltı suyu mevcudiyeti ve ekolojisi ile önemli bir konuma sahip olan Ceylanpınar Tarım İşletmesi'nde 2009 yılında Ceylanpınar Sulama Projesi uygulamaya konulmuştur ve 2011 yılında tamamlanmıştır.
- Proje kapsamında 1.203 adet derin kuyu açılarak 258 bin dekar (%52) center-pivot, 203 bin dekar (%40) yarı sabit yağmurlama ve 39 bin dekar (%8) damla sulama sistemi tesis edilmiş ve toplam 500 bin dekar arazi sulanır hale getirilmiştir.
- Ceylanpınar Sulama Projesi öncesi 109 bin dekar sulu tarım arazisi olan işletme 2011 yılsonunda 609 bin dekar sulu tarım arazisine ulaştı. Bunlara ilave olarak, 2012 yılında sulamaya açılacak olan 1.000 dekar ile Ceylanpınar işletmemizde toplam sulanan alan 610.000 dekara ulaşacaktır.
- Aynı proje kapsamında, yakıt, zaman ve işgücünden önemli ölçüde tasarruf sağlayan muhtelif güçte 124 adet traktör ve bağlı ekipmanları satın alınmıştır. Alınan bu traktörlerden 75 adedi makine parkında bulunmayan 200-350 beygir gücündeki büyük güçlü traktörlerden oluşmaktadır.

□ Ayrıca, GAP Eylem Planı çerçevesinde inşa edilecek olan Mardin – Ceylanpınar Ana Sulama Kanalından da yararlanarak 310 bin dekar arazi sulanacaktır. Sonuç olarak Ceylanpınar Tarım İşletmesi'nde yaklaşık 920 bin dekar arazinin sulanması sağlanmış olacaktır.

- İşletmenin iki yılda bir 280 kg/dekar olan buğday verimi 3,6 kat artışla her yıl 500 kg/dekar olarak gerçekleşecek, sertifikalı hububat tohum hazırlama miktarı 63 bin tondan 225 bin tona çıkartılacak ve GAP kapsamındaki illerin sertifikalı hububat tohumu ihtiyacının tamamı ile diğer illerin tohum ihtiyacı da önemli ölçüde karşılanmış olacaktır.

- Sulu tarıma geçişle birlikte ikinci ürün mısır, soya, ayçiçeği ile yem bitkileri üretilmesi mümkün olacaktır. Halihazırda 2.700 baş olan sığır varlığı 2012 yılı sonunda 10 bin başa çıkarılacaktır. Böylece ülkemizin damızlık hayvan ihtiyacının karşılanmasına önemli katkı sağlanacaktır.

- Sulamaya açılan araziler ile birlikte artan iş hacminin karşılanması için 74 teknik ve idari sözleşmeli memur, 473 daimi işçi ve 903 taşeron işçisi olmak üzere toplam 1.450 kişilik ilave istihdam sağlanmıştır. Tamamının işletmeye alınması sonucunda ise toplam 3.670 kişilik ilave istihdam sağlanacaktır.

YILLAR İTİBARIYLA YATIRIM ÖDENEKLERİ

Yıllar	Ödenek (TL.)	Ödenek Artışı (%)	Harcama Miktarı (TL.)
2002	5.475.000	71	
2003	6.850.000	25	6.550.000
2004	6.000.000	-12	5.808.000
2005	18.498.000	208	16.709.000
2006	9.500.000	-51	9.343.200
2007	20.022.000	111	19.590.000
2008	13.009.000	-65	12.424.000
2009	56.400.000	334	51.340.000
2010	123.450.000	119	122.002.460
2011	155.000.000	25	154.286.422
2012	220.000.000	42	
2013	290.000.000	32	
2014	340.000.000	17	